

Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Viktorui Pranckiečiui
Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ministrui Linui Kukuraičiui
Žiniasklaidai

Kopija:
Asociacijai "Sajunga vardan šeimos"

**TAUTOS FORUMO
PAREIŠKIMAS**
2019 m. sausio 3 d.

*Dėl reikalavimo keisti iš esmės arba panaikinti
Lietuvos vaiko teisių apsaugos įstatymą*

Tautos forumas ir kitos Lietuvos žmogaus teisių organizacijos 2018-12-07 kreipimesi į Lietuvos Respublikos Prezidentę, Seimo Pirmininką, Seimo frakcijas, Vyriausybę ir Socialinės apsaugos ministrą **reikalavo keisti iš esmės arba panaikinti Lietuvos Vaiko teisių apsaugos įstatymą** (toliau – Įstatymas). Minėtame reikalavime (toliau – Reikalavimas) šios organizacijos nurodė, kad Įstatymas priimtas: 1) neatsižvelgiant į Europos Sąjungos valstybių vaiko teisių apsaugos patirties įvairovę; 2) neatsižvelgiant į Lietuvos ir Skandinavijos valstybių žmonių gyvenimo sąlygų skirtumus užtikrinant vaikų materialinę gerovę; 3) vengiant kritiško požiūrio į moksliniu požiūriu abejotiną šių šalių praktiką, kuri suabsoliutina vaiko teises santykiuose su tėvais; 4) tenkinant reikalavimus lobistinių grupių ir tariamai vaiko teisėms atstovaujančių nevyriausybinėms organizacijoms, kurių pagrindinis gyvavimo šaltinis – valstybės ir įvairių tarptautinių fondų skiriamos lėšos; 4) spaudžiant žiniasklaidai, kurios dalis galimai atstovauja lobistinių grupių interesams.

Reikalavime pilietinės organizacijos pabrėžė, kad Įstatyme yra daug prieštaravimų ir neaiškumų, jis paneigia Lietuvos piliečių konstitucines teises, pažeidžia Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, gąsdina ir klaidina visuomenę (reikalavimas pridedamas).

LR Prezidento kanceliarija raštu Nr. (1D-4191)-2D pranešė, kad pilietinių organizacijų Reikalavimas perduotas LR Vyriausybei. Vyriausybės kancleris 2018-12-10 jį persiuntė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – Ministerija), įpareigodama Reikalavimą išnagrinėti, o Ministerija 2018-12-20 raštu Nr. 16.3-31)SD -6750 (toliau- Raštas) vienai iš Reikalavimą pasirašiusių pilietinių organizacijų (Lietuvos žmogaus teisių asociacijai) pranešė, jog „*vertina susirūpinimą dėl naujai įsigaliojusios vaiko teisių apsaugos sistemos*“, kartu nurodydama, kad „*tik Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus oficialiai aiškinti Konstituciją ir spręsti, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai*“ (Raštą rengė Ministerijos darbuotoja Gailė Veršėkienė, pasirašė viceministrė Eglė Radišauskienė).

Įvertinę Ministerijos Rašto turinį, Tautos forumo steigėjai pažymi, kad:

1. Ministerija Reikalavimo autoriams nedviprasmiškai nurodo, jog nemato būtinybės aiškintis, kokios Įstatymo nuostatos galimai paneigia Lietuvos piliečių konstitucines teises ir nusišalina nuo pareigos įsigilinti į reikalavimo argumentus
2. Ministerija paneigia Lietuvos piliečių konstitucinę teisę abejoti Įstatymo konstitucingumu, klaidina piliečius, neva jie privalo aklaivai vadovautis Įstatymu, kol jo konstitucingumo nekvestionavo Konstitucinis teismas (KT): ji klaidingai pareiškia, jog abejoti Įstatymų konstitucingumu teisę turi tik Konstitucinis Teismas (KT), anot Ministerijos, Įstatymo konstitucingumu abejoti neturi įgaliojimų netgi LR Seimo nariai ar teismai. Toks požiūris iš esmės paneigia demokratijos ir teisinės valstybės principus. Teismų praktikoje apstu pavyzdžių, kai organizacijų reikalavimu dėl Įstatymų konstitucingumo išaiškinimo teismai yra kreipęsi į KT, o pastarasis savo nutarimuose tokius prieštaravimus ne kartą yra

konstatavęs. Antai visuomeninio rinkimų komiteto „Už konstitucines gyventojų teises“ skundo pagrindu, jog Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo nuostatos, neleidžiančios visuomeniniams rinkimų komitetams turėti pavadinimus (buvo leidžiama pavadinti tik raide be diakritinio ženklo), yra diskriminuojančios ir prieštarauja LR Konstitucijai, teismas kreipėsi į KT, o pastarasis pripažino, jog minėto įstatymo nuostatos iš tikrųjų prieštarauja LR Konstitucijos 34 straipsnio 2 daliai (2014-10-13 Konstitucinio Teismo nutarimas).

3. Ministerija Rašte patvirtina, kad ji Įstatyme problemų neįžvelgia, nurodydama, jog yra jau parengtas Įstatymo pakeitimo projektas, kuris neleis vaikus atimti iš tėvų iš karto: net ir nustačius, jog vaikui būtina apsauga, vaikas nebus iškart paimamas iš tėvų, vaiko saugumas bus užtikrinamas laikinąja priežiūra - vaikas bus apgyvendintas pas giminaičius, šeimos krizių centre su vienu iš tėvų ir pan. Tačiau Įstatymo pakeitimo projekte neketinama keisti smurto prieš vaiką apibrėžimo. Šiuo atsakymu ji siekia pateisinti savo neveikimą ir nenorą išsiaiškinti, ar jos parengtame Įstatymo pakeitimo projekte taip pat nėra spragų.
4. Ministerija taip pat nurodo, kad teisės aktuose bus daromi smulkūs pakeitimai, kaip antai, įtariant smurtą prieš vaiką bus **nustatoma teisė** specialistams vaiko situacijos vertinimo metu **daryti garso ar vaizdo įrašus**, kurie galėtų būti naudojami teismo procese **kaip įrodymai**. Tačiau, sprendžiant iš Rašto, Ministerija nemano, kad **teisė daryti garso ar vaizdo įrašus**, kurie galėtų tapti įrodymais teismo procese, turėtų tapti **prievole tuos garso ar vaizdo įrašus daryti**.
5. Ministerija ignoruoja Reikalavime nurodytus Įstatymo prieštaravimus tarptautinei teisei (pvz., Vaiko teisių konvencijai). Ji ignoruoja Įstatymo spragas: pvz., tai, kad jame nėra aiškiai apibrėžta vaiko **normalios raidos, vaiko garbės ir orumo** sąvokų, kurios dėl aiškaus apibrėžimo stokos gali būti vertinamos subjektyviai, gali būti aiškinamos plečiamai ir neadekvačiai, taip pat ignoruoja aplinkybę, kad nežinant vaiko **normalios raidos** sąvokos, kartu negali būti aiški ir **vaiko interesų** sąvoka, kuri Įstatyme plačiai yra naudojama. Ministerija neįvertina Įstatymo spragos, kad jame nėra **vaikų auklėjimo** sąvokos apibrėžimo (nors LR Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalis nustato tėvų pareigą auklėti vaikus), kad šios spragos pašalinimas – tai esminis ir fundamentalus reikalavimas siekiant nustatyti tėvų poveikio priemonių teisėtumą formuojant vaiko asmenybę, reikalavimas nustatyti korektiško poveikio definiciją, nesuplakančią smurto su auklėjamoju poveikiu.
6. Ministerija Rašte atskleidė savo aplaidų požiūrį į vaiko ir tėvų teises, susitaikiusi su aplinkybe, kad vaikai ir toliau gali būti paimami iš tėvų pagal anoniminius skundus dėl vaiko nepriežiūros ar tariamo psichologinio smurto, t.y. be reikiamo teisinio pagrindo, motyvuojant tik vaiko **orumo pažeidimu**, tuo baudžiant vaikus, atimant iš jų tėvus ir baudžiant tėvus, atimant iš jų vaikus, nors, kaip minėta, Įstatymo vykdytojai iki šiol nežino tikslios vaiko **orumo** apibrėžties, orumo santykio su materialinėmis gyvenimo sąlygomis. Pvz., vaikas, gyvenantis prastai šildomame būste arba nepritekliuje (tokių vaikų Lietuvoje – apie šimtas tūkstančių), bet mylimas, nejaus orumo žeminimo, tačiau nepritekliuje gyvenančiose šeimose ir tėvai, ir vaikai tampa potencialiomis neprotingo Įstatymo aukomis. Be to pagal Įstatymą vaikai gali būti paimami iš tėvų, jei tik bus nuspręsta, kad tinkamai vaiko raidai yra būtina **saugi aplinka**, kurios turinio nei Įstatymo rengėjai, nei Įstatymą prižiūrinčios tarnybos iki šiol nežino (to nėra Įstatyme).

Apibendrinami tai, Tautos forumo steigėjai konstatuoja, kad:

Ministerija nėra pajėgi objektyviai įvertinti Įstatymo keliamų grėsmių piliečių konstitucinėms teisėms ir laisvėms, nes piliečiai, nuogaustaudami dėl masinių žmogaus teisių pažeidimų ėmė telktis į asociaciją „*Sajunga Vardan Šeimos*“, kuri šiuo metu jau vienija per 60 tūkst. narių ir kurios gretos kasdien gausėja.

Ministerija taip pat nėra pajėgi Vaiko teisių pagrindų įstatymo atžvilgiu atstovauti viešajam interesui, nes ji yra galimai saistoma pašalinių įtakų, susijusių su siaurais grupiniais interesais. Faktas, jog Ministerijos Tikslinės pagalbos ir vaiko teisių apsaugos skyriuje dirba K. Stefanova, kuri neseniai atsistatydino iš viešai susikompromitavusio Norvegijos „Fyrlykta“ fondo atstovybės (buvo „Žiburio“ labdaros ir paramos fondo

vadovė), patvirtina Ministerijos personalo sąsajas su interesų grupėmis ir užsienio vaiko teisių verslo organizacijomis. Ši aplinkybė neabejotinai patvirtina Ministerijos personalo viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Todėl sprendama dėl Įstatymo turinio ir Įstatymo būtinumo, LR Vyriausybė pirmiausia turi pašalinti iš Įstatymų rengiančių darbo grupių asmenis, turinčius tiesiogines ar netiesiogines sąsajas su vaiko teisių apsaugos nevyriausybinų organizacijų steigimu, buvimu jų dalininkais, šių organizacijų finansavimu ir jų veikla (dalyvavimu vaiko teisių apsaugos projektuose ir kt.)

Atsižvelgdami į tai, Tautos forumo steigėjai pareiškia:

Šeimos tvarumas yra konstitucinės svarbos ir valstybės bei jos saugumo klausimas. Ydingas Įstatymas ir jame esančios esminės teisinės spragos sudaro prielaidas įvairių tarnybų darbuotojams piktnaudžiauti valstybės vardu paimant vaikus iš tėvų. Tuo būdu šeima tampa itin pažeidžiama ir nesaugi, o kartu pažeidžiama ir nesaugi tampa valstybė, kuri Konstitucijos 38 str. deklaruoja šeimą, kaip savo pagrindą. Todėl **primygtinai reikalaujame valstybės vadovus ir Įstatymų leidėją iš esmės keisti arba panaikinti Lietuvos Vaiko teisių apsaugos įstatymą** kaip prieštaraujantį esminėms piliečių konstitucinėms teisėms ir laisvėms. Pabrėžiame, kad šių teisių ir laisvių ignoravimas prieštaruoja ne tik šalies tarptautiniams įsipareigojimams – jis skatina visuomenės teisinį nihilizmą, ugdo jos priešišumą valdžiai ir žmonių nepaklusnumą Įstatymams, o tai galiausiai tampa pavojinga nepriklausomai demokratinei Lietuvos valstybei. Tūkstančių piliečių telkiamasis ginti savo teises į naujus visuomeninius darinius (pvz., Sąjunga „Vardan Šeimos“, asociacija „Gyvas miškas“) rodo, prie kokios pavojingos ribos priartėjo (arba sąmoningai artinama) valdžios nomenklatūra, tinkamai neatstovaujanti visuomenės interesams.

Tautos forumo Steigėjai:

Vilniaus Forumas

Kauno Forumas

Klaipėdos Forumas

Trakų Forumas

Šiaulių Forumas

Jaunimo sambūris Pro Patria

Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės klubas

Pareiškimas priimtas bendru sutarimu. Tvirtinu:

Arnas Simutis

tel+370 620 411 66

el.p: info@pilieciai.lt

